

רע"פ 182/13 - נ' נ' מדינת ישראל

רע"פ 182/13 - נ' נ' מדינת ישראל עליון

רע"פ 182/13

נ'

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט העליון

[21.01.2013]

כבוד השופט א' שהם

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית-המשפט המחוזי מרכז, מיום 9.12.2012, בעפ"ג 249/12, שניתן על-ידי כב' השופטים א' טל - סג"נ; י' שפסר; ז' בוסתן בשם המבקש - עו"ד אהוד בן יהודה

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית-המשפט המחוזי מרכז, אשר ניתן על-ידי כב' השופטים א' טל - סג"נ, י' שפסר, ו-ז' בוסתן, בעפ"ג 249-12, מיום 9.12.2012, במסגרת פסק דינו, דחה בית-המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש על גזר דינו של בית-משפט השלום ברחובות, אשר ניתן על-ידי כב' השופטת ל' צבר, בת"פ 35773-01-11, מיום 15.7.2012.

בד בבד עם בקשת רשות הערעור הגיש המבקש בקשה לעיכוב ביצוע פסק דינו של בית-המשפט המחוזי מרכז, אשר ניתן, כאמור, ביום 9.12.2012. ביום 7.1.2013, החלטתי לעכב את ביצוע עונש המאסר, עד להכרעה בבקשת רשות הערעור. רקע והליכים קודמים

כתב האישום וההליך בבית-משפט השלום

2. ביום 19.1.2011, הוגש נגד המבקש כתב אישום בגין שני אישומים. במסגרת האישום הראשון, ייוחסו למבקש עבירות של תקיפת בת זוג הגורמת חבלה ממשית, לפי סעיף 380, בקשר עם סעיף 382(ג) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); תקיפה בנסיבות מחמירות כלפי בן משפחה, לפי סעיף 379, בקשר עם סעיף 382(ב) לחוק העונשין; אישומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין; ועבירה של היזק בזדון לרכוש, לפי סעיף 452 לחוק העונשין. במסגרת האישום השני ייוחסו למבקש עבירה נוספת של תקיפה בנסיבות מחמירות כלפי בן משפחה, לפי סעיף 379, בקשר עם סעיף 382(ב) לחוק העונשין.

3. ביום 1.1.2012, לאחר שבתחילה כפר המבקש באישומים המיוחסים לו, הודיעו הצדדים לבית-משפט השלום, כי הגיעו להסדר טיעון, לפיו יודה המבקש בעבירות הכלולות בכתב אישום מתוקן, שבמסגרתו שונו חלק מהעובדות שהופיעו בכתב האישום המקורי. עוד הוסכם כי בטרם יגזור בית-המשפט את עונשו, יישלח המבקש אל שירות המבחן לצורך הכנת תסקיר מבחן בעניינו. הסדר הטיעון לא כלל הסכמה לעניין עונשו של המבקש. בהקשר זה, הודיעה המאשימה לבית-המשפט, כי בכוונתה לעתור, בין היתר, לעונש ממושך של מאסר בפועל, ואילו בא-כוח המבקש דאז, עו"ד אורן שי, הודיע, כי בכוונתו לעתור לאי-הרשעה.
4. מעובדות האישום הראשון שבכתב האישום המתוקן עולה, כי ביום 6.1.2011, בשעה 13:00 או בסמוך לכך, השליך המבקש לעבר ראשה של אשתו באותה העת (להלן: המתלוננת), מזונות שונים, הכה אותה באגרופיו, איים עליה וקיללה. בהמשך לכך, השליך המבקש את תכולת המקרר על רצפת הבית, ריסק מספר כסאות, ושבר, באמצעות מטאטא, פמוטים, אשר הוצבו בסלון הבית. באותו היום, בסביבות השעה 17:00, ריסק המבקש חפצים נוספים, השליך לעבר ראשה של המתלוננת חלקי ארון, סטר לה, הכה אותה באגרופיו, והרימה בחולצתה עד שזו נקרעה. לאחר מכן, הוביל המבקש את המתלוננת למיטתם, הסיר ממנה את מכנסיה ואת תחתוניה ובעט בירכה. במעשיו אלו, תקף המבקש את המתלוננת שלא כדין וללא הסכמתה, איים עליה וגרם לה חבלות של ממש, והזיק לרכוש במזיד.
- מעובדות האישום השני עולה, כי כחודש ומחצה לאחר האירועים המתוארים באישום הראשון, במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה, לאחר שמאכליה של המתלוננת לא ערבו לחיכו של המבקש, הוא דחף את המתלוננת אל מחוץ לביתם, נעל את דלת הבית, והותירה מחוץ לבית. במעשים אלה תקף המבקש את המתלוננת שלא כדין וללא הסכמתה.
5. בית-משפט השלום, קיבל את הסדר הטיעון, הורה על תיקון כתב האישום, והרשיע את המבקש, על-יסוד הודאתו, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן. בהתאם להסדר הטיעון, הורה בית-המשפט על עריכת תסקיר מבחן בעניינו של המבקש, אשר יכלול, בין היתר, התייחסות מפורשת לאפשרות של ביטול הרשעתו.
6. ביום 23.5.2012, הוגש לבית-משפט השלום, תסקיר מבחן בעניינו של המבקש, אשר בו נאמר, בין היתר, כי המבקש הוא "[...] אדם המאופיין במעברים דיכטומיים במצבו הרגשי, בעמדותיו ובתגובותיו ההתנהגותיות. ניכר כי מתקשה לווסת את דחפיו, מתקשה לווסת את רגשותיו ועל רקע זאת מגיב לגירויים בחייו באופן שאינו פרופורציונאלי ואינו מאוזן [...] התנהגותו איננה צפויה, בלתי מבוקרת ולעיתים אף בלתי נשלטת". עוד נאמר בתסקיר, כי התנהלותו המתוארת של המבקש, עמדותיו העוינות כלפי גורמי הטיפול ויחסו האמביוולנטי ביחס לטיפול, מנעו את שילובו, לאורך זמן, בהליך טיפולי אפקטיבי, או בטיפול פסיכיאטרי. בהמשך, קבע שירות המבחן, כי המבקש הביע חוסר עקביות גם בנוגע לאחריותו למעשים המיוחסים לו ובהבעת חרטה עליהם.

עוד ציין שירות המבחן, כי משיחות עם המתלוננת עולה, כי התנהגותו האימפולסיבית והאלימה של המבקש התבטאה גם ביחסו כלפיה, והחלה עוד מראשית הקשר ביניהם, ולעיתים נעשתה אף בנוכחות בנם המשותף. בהקשר זה, הביעה המתלוננת, חשש ממשי פן ימשיך המבקש לפגוע בה בעתיד, חרף העובדה שהם אינם נשואים עוד. בהתייחס למערכת היחסים של המבקש עם בנו, נאמר בתסקיר, כי בחודשים הראשונים שלאחר הגשת התלונה נגדו, נהג המבקש להיפגש עם בנו, אחת לשבוע "במרכז הקשר". ואולם, ביקורים אלה הופסקו לנוכח "התנהגותו החריגה" של המבקש, הן כלפי העובדים הסוציאליים והן כלפי פקידת הסעד, אשר אף הגישה למשטרה תלונה נגדו. אשר לשאלת עונשו של המבקש, סבר שירות המבחן, כי היות שהמבקש שואב כוחות וסיפוק רב מעבודתו, והואיל ותפקודו התעסוקתי מהווה גורם המקטין את הסיכון להישנותה של התנהגות אלימה מצידו בעתיד, קיימת חשיבות כי העונש, אשר יושת עליו, לא יפגע בתפקודו התעסוקתי. על-כן, המליץ שירות המבחן, כי לא יוטל על המבקש עונש מאסר בפועל, אשר יוביל לפיטוריו, אלא עונש מאסר מותנה, בנוסף לפיצוי המתלוננת והתחייבות כספית להימנע מעבירה. יחד עם זאת, נאמר בתסקיר, כי היות שהרשעת המבקש לא תוביל, בניגוד לטענתו, לשלילת רישונו כהנדסאי, אין מקום להמליץ על אי-הרשעתו.

7. ביום 30.5.2012, במהלך דיון, אשר נועד לטיעונים בנוגע לעונשו של המבקש, טען המבקש, כי האמור בתסקיר המבחן, בדבר אי-יכולתו להשתלב בהליך טיפולי, אינו מדויק. זאת שכן, קביעה זו מתעלמת מן העובדה שהוא עבר הליך טיפולי, במשך מספר חודשים, בליווי אישי של קצינת המבחן, אשר ליוותה אותו במסגרת תיק המעצר, הגב' אורנה מנדס, אשר הגישה, ביום 12.4.2011, תסקיר מעצר חיובי ואף העידה לטובתו של המבקש בדיון בנושא מעצרו. הליך טיפולי זה הופסק, כך נטען, בשל התערבותם של גורמים שונים, אשר פעלו כדי לפגוע במבקש, במסגרת הליכים משפטיים אזרחיים, שניהל נגד המתלוננת. לנוכח טענה זו, ובשל העובדה כי לדעת בית-המשפט קיים פער "מעורר תמיהה", בין חומרת הנתונים המופיעים בתסקיר לבין המלצת שירות המבחן, הורה בית-משפט השלום על הגשת תסקיר נוסף בעניינו של המבקש.

בהמשך להחלטה זו, ולאחר שקיים שיחת טלפון עם קצינת המבחן המחוזית, הורה בית-משפט השלום, ביום 12.6.2012, כי שירות המבחן ימסור "הבהרהבשני חלקים": החלק הראשון יעמוד לעיונם של באי-כוח הצדדים, ואילו החלק השני, יוותר חסוי, ויעמוד לעיונו של בית-המשפט בלבד. בחלקו הגלוי של התסקיר המשלים, מיום 12.6.2012, הדגיש שירות המבחן את הכישלונות, החוזרים ונשנים, בשילובו של המבקש במסגרות טיפוליות שונות, כאמור בתסקיר המבחן הראשון. בהתייחסו להמלצות בעניינו של המבקש, הבהיר שירות המבחן, כי אלו נסמכו על הסברה, כי לאור נתוניו האישיים, התנהלותו הבעייתית, והסיכון הנשקף הימנו, קיימת חשיבות בשמירת הרצף התעסוקתי של המבקש, אשר יקטין את המסוכנות הנשקפת ממנו.

באותו יום, נשלח לבית-המשפט מסמך נוסף מטעם שירות המבחן, לעיונו של בית-משפט השלום בלבד, ובסיומו נאמר כי יש להתייחס, אך ורק, לתסקירים האחרונים בעניינו של המבקש, ולא לתסקירי המעצר.

8. בהחלטתו מיום 13.6.2012, התייחס בית-משפט השלום, בין השאר, לחלקו החסוי של התסקיר המשלים, וקבע, כי תוכנו מאשש את הנתונים העובדתיים, כפי שאלה עולים משני תסקירי המבחן הגלויים. בנסיבות אלה, כך נקבע, אין מקום להורות על עריכת תסקיר מבחן נוסף, ואין להישמע לטענות בא-כוח המבקש דאז, על-אודות התנהלותם של גורמים שונים, לרבות שירות המבחן, בנוגע להליכים משפטיים אחרים, המתנהלים בין המבקש לבין המתלוננת.

9. ביום 15.7.2012, גזר בית-משפט השלום את עונשו של המבקש. בפתח גזר דינו, חזר בית-המשפט על עובדות כתב האישום המתוקן, תוך שהדגיש את האלימות הפיסית והמילולית, שהפעיל המבקש נגד המתלוננת, ואת מסכת ההתעללות המתמשכת שעברה. בהמשך, התייחס בית-המשפט, באריכות, לאמור בתסקירי המבחן האחרונים, וקבע, כי חרף עברו הנקי של המבקש, ולמרות הבעת החרטה וקבלת האחריות העקרונית על מעשיו, הרי שלאור חומרת העבירות, אשר בהן הודה, ולאור תוכנם השלילי של תסקירי המבחן, אין בידו לקבל את המלצת שירות המבחן, להימנע מהטלת מאסר בפועל על המבקש. בית-המשפט קבע, כי בנסיבות העניין נדרשת "ענישה מוחשית שיהא בה בבחינת מיצוי הדין עם [המבקש] [...]".

אשר על כן, ולאחר שהתחשב בנסיבות לקולא, שפורטו על-ידי המבקש, גזר בית-משפט השלום על המבקש שמונה חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו; ועשרה חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור, במשך שלוש שנים מיום שחרורו, אחת מן העבירות, אשר בהן הורשע, או כל עבירת אלימות אחרת.

ההליך בבית-המשפט המחוזי

10. המבקש ערער על גזר דינו של בית-משפט השלום לבית-המשפט המחוזי מרכז. במסגרת הערעור נטען, בין היתר, כי שגתה הערכאה הדיונית משהשיתה על המבקש עונש מאסר לריצוי בפועל, וזאת בניגוד להמלצת שירות המבחן, ומבלי שהתחשבה, במידה הראויה, בהודאתו, בנסיבותיו האישיות ו"במחירים האישיים" הכבדים ששילם. כמו כן, נטען בשנית, כי שגתה הערכאה הדיונית משקבעה, על סמך תסקירי שירות המבחן, כי המבקש לא התמיד בהליך טיפולי, תוך שהתעלמה מן העובדות בדבר השתלבותו בהליך טיפולי, תחת פיקוחה של קצינת המבחן, אשר ליוותה אותו במסגרת הליך המעצר.

לבסוף, טען בא-כוח המבקש דאז, כי שגתה הערכאה הדיונית משהורתה על הטלת חסיון על אחד מתסקירי המבחן, וזאת ממספר טעמים. נטען, כי אמנם, סעיף 191 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי), מקנה לבית-המשפט סמכות לחסות תסקיר מבחן, ואולם, מכיוון, שתוכנו של המסמך החסוי, כפי שעולה מפרוטוקול הדיון מיום 30.5.2012, אינו תואם את הגדרת סעיף 37(א) לחוק העונשין, הרי שמסמך זה אינו מהווה תסקיר מבחן כהגדרתו בחוק, ובית-המשפט לא היה מוסמך להורות על חסיון. לחילופין נטען, כי החלטת הערכאה הדיונית להורות על חסיון תסקיר המבחן, לא נומקה, לא ניתנה למי מהצדדים הזדמנות לטעון בהקשר לה, והיא פגעה בהגנת המבקש. 11. ביום 9.12.2012, דחה בית-המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש, תוך שהדגיש את חומרתן של העבירות, אשר בהן הורשע המבקש. מעשים אלה, כך נקבע, מעידים על אופיו האלים של המבקש, הגם שעברו הפלילי נקי. בהקשר זה, דחה בית-המשפט המחוזי את טענות המבקש, וקבע, כי אין בעובדה שהמתלוננת לא נזקקה לטיפול רפואי, כדי להקל עימו. בנסיבות אלה, כך נקבע, ובייחוד לנוכח חוסר שיתוף הפעולה מצד המבקש עם גורמי הטיפול השונים, בדין דחתה הערכאה הדיונית את המלצת שירות המבחן, ש"איננה הולמת את האמור בתסקירים [...]", וגזרה על המבקש, חרף נסיבותיו האישיות, מאסר לריצוי בפועל.

הבקשה

12. ביום 7.1.2013, הגיש המבקש, באמצעות בא-כוחו הנוכחי, עו"ד אהוד בן יהודה, בקשת רשות ערעור לבית-משפט זה, אשר במסגרתה נטען, כי החלטת הערכאה הדיונית לחסות את תסקיר המבחן בנסיבות דנן, מעלה מספר שאלות משפטיות עקרוניות, החורגות מעניינם של הצדדים לבקשה. כך, בין היתר, נטען, כי החלטת הערכאה הדיונית לחסות את תסקיר המבחן, אינה עולה בקנה אחד עם הוראות סעיף 191 לחוק סדר הדין הפלילי, וזאת, מכיוון שבית-המשפט לא נתן "טעמים מיוחדים" להחלטתו, ולא איפשר למבקש לטעון נגד החלטת החסיון. עוד נטען, כי שגתה הערכאה הדיונית משהחליטה לחסות את תסקיר המבחן על סמך שיחת טלפון שנערכה עם שירות המבחן, גורם שהוא, לגישת בא-כוח המבקש, נוגע בדבר, וזאת מבלי שתוכן השיחה הובא לידיעת יתר בעלי הדין.

לבסוף, נטען על-ידי המבקש, כי העונש שנגזר עליו איננו מידתי והוא מתעלם מהליכי שיקום שעבר בשנים האחרונות המבקש, ומנסיבותיו האישיות הקשות.

דיון והכרעה

13. לאחר עיון בבקשה למתן רשות ערעור, הגעתי לידי מסקנה, כי עניינו של המבקש, אינו מקים לעילה למתן רשות ערעור, בפני בית-משפט זה. כלל הוא בשיטתנו, כי רשות ערעור שמורה אך לאותם מקרים מיוחדים המעלים שאלה משפטיות נכבדה או סוגיה ציבורית כבדת משקל, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים הישירים להליך (ראו, רע"פ 230/13 שבדרון נ' מדינת ישראל (16.1.2013); רע"פ 216/13 זלוב נ' מדינת ישראל (14.1.2013); רע"פ 9480/12 אברמוביץ נ' מדינת ישראל (8.1.2013)).

לאחר שעיינתי בבקשה שלפניי, ובצירופותיה, הגעתי לכלל מסקנה, כי חרף ניסיונו של בא-כוח המבקש לשוות לנדון דידן אופי עקרוני, המגלה שאלות משפטיות רחבות היקף, הרי שטענותיו, נוגעות, בעיקרו של דבר, אך בעניינו הפרטי של המבקש - הא ותו לא. מטעם זה בלבד, דין הבקשה להידחות.

14. את עיקר טענותיו בבקשת רשות הערעור, תולה בא-כוח המבקש, כאמור, בהבהרתו החסויה של שירות המבחן, אשר הוגשה לבית-משפט השלום ביום 12.6.2012. לפיכך, לצורך הכרעה בבקשה עיינתי בהבהרה זו של שירות המבחן, והגעתי לכלל מסקנה, כי בדיון הורה בית-המשפט על חסינו של חלק זה מהתסקיר, וזאת לנוכח ייחודו של המקרה, וקיומם של "טעמים מיוחדים", כהוראת סעיף 191 לחוק סדר הדין הפלילי. לא זו אף זו, מהאמור בחומר החסוי, ברי כי צדק בית-משפט השלום כאשר החליט להסתמך על תוכנם של תסקירי המבחן המאוחרים, תוך שדחה את תסקירי המעצר הקודמים, ואת טענות בא-כוח המבקש בנושא.

לפיכך, ניתן לקבוע, כי הגנתו של המבקש לא נפגעה כתוצאה מההחלטה לחסות את תסקיר המבחן, וליתר דיוק, את מסמך ההבהרה.

15. אשר לטענות בדבר חומרת העונש, ראוי לציין, כפי שנפסק, לא אחת, כי חומרת עונש, אינה מהווה סיבה מספקת, כשלעצמה, לדיון ב"גלגול שלישי", וזאת אלא אם מדובר בסטייה מהותית מרף הענישה הראוי, בעבירות דומות (ראו, רע"פ 9239/12 עבדאלקאדר נ' מדינת ישראל (2.1.2013); רע"פ 8817/12 אבו גנאם נ' מדינת ישראל (17.12.2012)). בענייננו, המבקש הורשע, על-יסוד הודאתו, בשורה של עבירות אלימות נגד אשתו, אשר בוצעו לאורך תקופה, וכללו, בין היתר, התעללות נפשית ופיסית, שמטרתה היחידה הייתה להטיל עליה אימה ופחד. בנסיבות אלה, היה מקום ליתן משקל רב לשיקולי הגמול וההרתעה, ולהעדיף על פני שיקולי שיקומו של המבקש. יפים בהקשר זה, דברי השופט א' פרוקצ'יה, אשר נאמרו בהקשר דומה:

"מעשי אלימות בתוך המשפחה נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה כי בתוך משפחה ישררו יחסי אהבה, הרמוניה, וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה, מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש. פערי הכוחות הם גדולים כשמדובר באלימות כלפי קטינים או כלפי בת זוג [...] נפוצותן של עבירות אלה, והצורך להגן על קרבתות האלימות [...], תורמים אף הם להחמרה הנדרשת בענישה בעבירות אלה" (ע"פ 6758/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 7 (11.10.2007)).

וכן, ראוי להביא מדברי המשנה לנשיא, השופט מ' אלון:

"תופעה זו של אלימות בתוך המשפחה היתה לנגע שפשט בחברה, ויש לעוקרו על-ידי עונשים הולמים, למען ישמע וירא המערער ולמען ישמעו ויראו עבריינים בכוח אחרים. בכגון דא יש להחמיר בדינו של הנאשם, הן מתוך הבעת שאט נפש והוקעת מעשיו והן מתוך מגמה של הרתעה. אכן, תגמול כנקמה אינו מידה בין מידות הענישה; אך כאשר מדובר בענישה של מעשה פשע חמור, כגון זה שלפנינו, יש שמצוי גם מצוי בדרכי הענישה ובמטרותיה, בין היתר, שיקול התגמול בתור הבעת סלידה ושאת נפש ממעשה העבירה, אשר מעוות את דמותה התרבותית הבסיסית של חברה אנושית... וחומרת הענישה היא ביטוי להוקעת המעשה ולסלידה הימנו" (ע"פ 2157/92 פדידה נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 81, 84 (1993); וכן, רע"פ 7513/12 מרעי נ' מדינת ישראל (22.10.2012); ע"פ 9192/11 אדרי נ' מדינת ישראל (19.4.2012)).

הנה כי כן, לא מצאתי כי בנסיבות העניין, סתתה הערכאה הדיונית בגזר דינה, כהוא זה, מרף הענישה הראוי בנסיבות העניין.

16. מאחר שלא מצאתי כל הצדקה לדון בעניינו של המבקש במסגרת הליך שיפוטי נוסף, הנני דוחה את הבקשה למתן רשות ערעור.

לאור התוצאה אליה הגעתי, אין עוד צורך לדון בבקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר, אשר הושת על המבקש. המבקש יתייצב לריצוי עונשו ביום 3.2.2013, עד לשעה 09:00, בימ"ר הדרים.

ניתנה היום, י' בשבט התשע"ג (21.1.2013).